

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

В И С Н О В О К

До протоколу № 98
від 31 травня 2022 року

**до проекту Закону України
“Про внесення змін до деяких законів України
в сфері освіти щодо врегулювання
окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану”
(реєстр. № 7325 від 28.04.2022)**

Комітет з питань освіти, науки та інновацій на своєму засіданні 31 травня 2022 року розглянув повторно проект Закону України “Про внесення змін до деяких законів України в сфері освіти щодо врегулювання окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану” (реєстр. № 7325 від 28.04.2022), поданого народним депутатом України Бабаком С.В. та іншими народними депутатами України.

У зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації в системі освіти виникла низка питань, які потребують першочергового врегулювання.

Так, Законом України “Про повну загальну середню освіту” передбачені норми, які через воєнні дії в Україні та спричинені ними наслідки неможливо або складно виконати. Зокрема, це стосується положення Закону України “Про повну загальну середню освіту” щодо тривалості навчального року (175 днів), проведення конкурсу на посаду керівника закладу загальної середньої освіти.

Окрім того, дотримання законодавчої процедури щодо реорганізації та ліквідації окремих закладів загальної середньої освіти за фактом їх знищення може призвести до необхідності фінансування неіснуючих закладів освіти.

Також проведення конкурсного відбору членів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти у період воєнного стану різко обмежує для багатьох кандидатів можливість взяти участь у конкурсі через незалежні від них причини. Водночас строк повноважень тимчасового складу Національного агентства, затвердженого відповідно до Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування Національного агентства із

забезпечення якості вищої освіти”, спливає у червні 2022 року, після чого акредитація освітніх програм, яка є однією з передумов видачі документів про вищу освіту, стане неможливою. Відтак необхідно продовжити строк повноважень Національного агентства до обрання нового складу.

Метою і завданням проекту закону є зупинення на час дії в Україні воєнного стану окремих норм Закону України “Про повну загальну середню освіту”, а також продовження строку повноважень тимчасового складу Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти на час воєнного стану та шестимісячного періоду після його скасування або припинення до обрання нового складу, що дозволить забезпечити безперервне проведення акредитації освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.

Комітет відзначає, що законопроектом пропонується внести зміни до законів України “Про повну загальну середню освіту” та “Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти”, якими зупинити на час дії воєнного стану положення законів в частині: тривалості освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти не менше 175 навчальних днів; граничної верхньої межі кількості учнів у класі; зміни типу, ліквідації закладу загальної середньої освіти у сільській місцевості; прав засновника державного чи комунального закладу загальної середньої освіти або уповноваженого ним органу (посадової особи) продовжити без проведення конкурсу строк дії строкового трудового договору (контракту), укладеного з керівником відповідного закладу загальної середньої освіти, але не більше ніж на шість місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану; продовження строку повноважень тимчасового складу Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Як зазначається у п. 6 пояснювальної записки, реалізація положень законопроекту “дозволить забезпечити безперервне функціонування системи загальної середньої освіти, а також зовнішнього забезпечення якості вищої освіти під час воєнного стану”.

Головне науково-експертне управління, розглянувши законопроект, вважає за доцільне висловити щодо нього такі зауваження.

1. Проект Закону передбачає доповнення розділу Х “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про повну загальну середню освіту” новим п. 2-1, відповідно до якого, зокрема, до припинення або скасування дії в Україні воєнного стану, уведеного Указом Президента України “Про введення воєнного стану в Україні” від 24.02.2022 № 64/2022 та Законом України “Про затвердження Указу Президента України “Про введення воєнного стану в Україні” від 24.02.2022 № 2102-ІХ зупиняють дію положення ч. 2 та ч. 5 ст. 12 щодо кількості учнів у класі (наповнюваності класу) державного, комунального закладу освіти.

На думку експертів, не викликає заперечень пропозиція щодо зупинення зазначених положень при дистанційній формі навчання. Проте, стосовно очної форми здобуття загальної середньої освіти, виглядає за доцільне все-таки передбачити обґрунтовані обмеження наповнюваності класів, адже необхідно

враховувати об'єктивні можливості розміщення учнів та необхідність забезпечення проведення освітнього процесу.

2. Законопроектом пропонується призупинити дію абз. 2 ч. 2 ст. 32 Закону України “Про повну загальну середню освіту”, яким передбачено, що “реорганізація, зміна типу, ліквідація закладу загальної середньої освіти у сільській місцевості допускається лише після громадського обговорення проекту відповідного рішення засновника, який оприлюднюється не менше ніж за один рік до прийняття відповідного рішення”. В обґрунтування необхідності прийняття відповідних змін, у п. 1 пояснювальної записки зазначено, що станом на 25 квітня в Україні 1499 закладів освіти зазнали пошкоджень внаслідок обстрілів та бомбардувань, з них 102 повністю знищені, тому «дотримання законодавчої процедури реорганізації та ліквідації окремих закладів загальної середньої освіти за фактом їх фактичного знищення може призвести до необхідності фінансування неіснуючих закладів освіти». З цього приводу необхідно звернути увагу на те, що в разі прийняття запропонованих змін, їх дія стосуватиметься усіх закладів загальної середньої освіти у сільській місцевості, а не лише тих, які були пошкоджені або зруйновані під час воєнних дій. З огляду на зазначене, така законодавча новела потребує уточнення.

Міністерство освіти і науки України, в цілому підтримуючи запропоновані законопроектном шляхи вирішення окремих проблем реалізації норм Закону України “Про повну загальну середню освіту” (далі – Закон) під час воєнного стану в Україні, уведеного Указом Президента України “Про введення воєнного стану в Україні” від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженого Законом України “Про введення воєнного стану в Україні” від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, висловило такі застереження.

1. Воєнний стан в Україні було введено та продовжено цілою низкою Указів Президента України, що затверджувалися відповідними законами України, тому в цій частині законопроект потребує доопрацювання.

2. Зупинення дії норми частини другої та частини п'ятої статті 12 Закону щодо кількості учнів у класі (наповнюваності класу) державного, комунального закладу освіти є недоцільним, зокрема у зв'язку з тим, що надає можливість засновникам закладів загальної середньої освіти не створювати додаткові класи для внутрішньо переміщених дітей і відповідно спричинює ситуацію невизначеності навколо мережі класів, що планується до початку нового навчального року, та посилює навантаження на педагогічних працівників.

Зважаючи на викладене, Міністерство освіти і науки України пропонує визначити, що встановлена Законом гранична верхня межа кількості учнів у класі поширюється лише на учнів, які навчаються винятково за очною формою і без використання технологій дистанційного навчання.

3. Зупинення дії норми абзацу другого частини другої статті 32 Закону, може призвести до необґрунтованої ліквідації закладів загальної середньої освіти у сільській місцевості, порушень трудових прав педагогічних працівників та прав дітей на здобуття освіти у найбільш наближеному закладі загальної середньої освіти. Тому пропонується розглянути скорочення строку громадського обговорення до 3 місяців замість 1 року.

4. Запропоноване законопроектом надання додаткових дискреційних повноважень засновнику державного чи комунального закладу загальної середньої освіти або уповноваженого ним органу (посадовій особі) щодо подовження без проведення конкурсу строку дії строкового трудового договору (контракту), укладеного з керівником відповідного закладу загальної середньої освіти, може створити нерівні умови в Україні для роботи таких керівників. Тому пропонується розглянути зупинення перебігу строку вже укладених з ними контрактів і відповідно неврахування періоду воєнного часу під час обрахунку строку їх завершення.

5. Окрім того, пропонується доповнити пункт 2 розділу I законопроекту новими підпунктами такого змісту:

1) в пункті 4 розділу II “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти” абзац другий вилучити;

2) доповнити розділ II “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти” пунктом 5 такого змісту:

“5. Кабінету Міністрів України протягом одного місяця з дня припинення або скасування воєнного стану розпочати процедуру проведення конкурсу щодо обрання членів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з урахуванням вимог цього Закону”.

Національна академія педагогічних наук України, розглянувши проект Закону України “Про внесення змін до деяких законів України в сфері освіти щодо врегулювання окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану” (реєстр. № 7325 від 28.04.2022), повідомляє, що підтримує його, і вважає зазначену законодавчу ініціативу своєчасною та необхідною.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, розглянувши цей законопроект, вважає, що зазначений акт відповідає нагальним потребам вищої освіти, викликаних збройною агресією Російської Федерації проти України та оголошенням в Україні воєнного стану, і підтримує його без зауважень.

Ухвалення законопроекту дозволить уникнути системної кризи у галузі вищої освіти, зумовленої припиненням повноважень тимчасового складу Національного агентства та неможливістю проведення конкурсу з відбору членів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти в умовах воєнного стану.

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування “Асоціація міст України” листами від 04.05.2022 № 5-336/22 та від 06.05.2022 № 5-342/22 засвідчує підтримку зазначеного законопроекту і вважає, що в умовах воєнного стану передбачені цим актом зміни до статті 32 Закону України “Про повну загальну середню освіту” щодо спрощення процедури реорганізації та трансформації освітньої мережі є вкрай необхідними.

Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини законопроект підтримується за умови врахування зауважень щодо граничної верхньої межі кількості учнів у класі та у разі дотримання чинної законодавчої процедури реорганізації та ліквідації закладів загальної середньої освіти.

Уповноважений звертає увагу, що у разі прийняття запропонованих авторами законопроекту змін до статті 32 Закону України “Про повну загальну середню освіту”, вони поширяться не лише на заклади освіти, які були пошкоджені або зруйновані під час воєнних дій, а й на всі інші заклади загальної середньої освіти у сільській місцевості на території України.

Підкомітет з питань загальної середньої, інклюзивної освіти та освіти на тимчасово окупованих територіях та підкомітет з питань вищої освіти, розглянувши 2 травня 2022 р. законопроект та враховуючи експертні висновки Головного науково-експертного управління, Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, рекомендує прийняти законопроект за основу.

При обговоренні цього законопроекту на засіданні Комітету з питань освіти, науки та інновацій 31 травня 2022 народні депутати України - члени Комітету, враховуючи те, що питання продовження терміну дії тимчасового складу Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти вирішено проектом Закону України про внесення змін до розділу II "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти", прийнятого Верховною Радою України 22 травня 2022 року за основу та в цілому як Закон, а також враховуючи дискусійність окремих положень законопроекту, запропонували:

- 1) абзац шостий пункту 1 розділу I законопроекту виключити;
- 2) пункт 2 розділу I законопроекту виключити.

Враховуючи вищезазначене, **Комітет з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України:

1.1 проект Закону України “Про внесення змін до деяких законів України в сфері освіти щодо врегулювання окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану” (реєстр. № 7325 від 28.04.2022), поданий народним депутатом України Бабаком С.В. та іншими народними депутатами України, за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу з урахуванням таких пропозицій народних депутатів України-членів Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій:

- 1) абзац шостий пункту 1 розділу I законопроекту виключити;
- 2) пункт 2 розділу I законопроекту виключити;

1.2. доручити Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій доопрацювати зазначений законопроект з урахуванням пропозицій і поправок суб'єктів права законодавчої ініціативи, пропозицій, висловлених у висновку Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій від 31 травня 2022 року відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України, та внести його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні.

2. Під час доопрацювання цього законопроекту до другого читання врахувати такі пропозиції народних депутатів України - членів Комітету з питань освіти, науки та інновацій щодо техніко-юридичних правок:

- назву законопроекту викласти в такій редакції: “Про внесення змін до розділу X “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про повну загальну середню освіту” щодо врегулювання окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану”;

- слова “Внести зміни до таких законів України” вилучити;

- в абзаці другому пункту 1 розділу I законопроекту слова “До припинення або скасування дії в Україні воєнного стану, уведеного” замінити словами “Під час дії воєнного стану, введеного”;

- в абзаці другому пункту 1 розділу I та пункті 2 розділу I законопроекту після цифр “№ 64/2022” слово “та” замінити розділовим знаком і словом “, затвердженим”;

- абзац сьомий пункту 1 розділу I законопроекту викласти в такій редакції:

“2) засновник державного чи комунального закладу загальної середньої освіти або уповноважений ним орган (посадова особа) має право продовжити без проведення конкурсу строк дії строкового трудового договору (контракту), укладеного з керівником відповідного закладу загальної середньої освіти, але не більше ніж на шість місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану”.

3. Доповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України з цього питання визначити народного депутата України, Голову Комітету з питань освіти, науки та інновацій Сергія Бабака.

Голова Комітету

Сергій Бабак